

TASNÁDI JÓZSEF

A favágó hobbija

Emil Cioran öccse (Aurél) idézi fel egy gyerekkori emlékét. A falubeli favágóról mesél, akinek hobbija az volt, hogy esténként Schopenhauer metafizikai spekulációit olvasta és a primitív dolgok költőiségén merengett. Érzelmekre még az is képes, aki amúgy nem tud hinni semmiben – gondolta. Honnan? Merre? A feltűnésből az eltűnésbe?

¹ Primitív: ősi, eredeti, kezdeti, elmaradott, fejletlen, együgyű, ostoba, műveletlen, legelső, elsődleges, kezdetleges, egyszerű, tökéletlen.

TASNÁDI JÓZSEF

A favágó hobbija, 2015 © Fotó: Szalontai Ábel

A születés előtti pillanat azonos a halál utáni pillanattal. Egyik sem az élet része. A lét és a nemlét lehetőségének együttállása talán éppen maga a valóság. A születés és a halál valósága evidencia. A születés és a halál ciklusként az állandóság részének gondolható. Ugyanakkor az állandóság még nem egészen valóság. Inkább amolyan valóság képlet, valóság princípium. Ennek ellenére sem születéskor, sem a halál pillanatában nem tudhatom, mire számíthatok. A valóság méltósága a kiszámíthatatlanságban van.

A kiszámíthatatlanság a természetes. Ez az alapértelmezett. A kiszámíthatatlanság nem meglepő. Ilyen a világ. Ez a normális.² A kiszámíthatatlanság az, amire számíthatok.

Egy kivágott virágzó almafa a lét és a nemlét lehetőségének valósága. Primitív dolog. Tegyük fel, hogy a halál megszünteti az időt. Egy gyilkos megállítja áldozatának privát idejét.

² Ian Stewart, angol matematikus – University of Warwick.

A favágó is gyilkos. Egy fagyilkos. Ha egy virágzó almafát kivágok olyan, mintha hasba rúgnék egy terhes nőt. A fejjel lefelé fordított, virágban lévő almafa az idő természetellenes, erőszakos kiiktatását jelenti, vagyis a gyilkosságot.

A favágónak a világok mindegyikével van valami – kisebb-nagyobb baja. Olyan betegségben szenved, amelyet Cioran metafizikus nyugtalanságnak nevez.

Mennyire gondolható primitívnek egy virágzó almafa kivágása?

Mennyire tekinthető lírainak egy kivágott virágzó almafa látványa?

Az érzelmekről elementárisan mesélni alighanem csak a költészet képes. A vers az érzés megközelítésének története. A figyelem meséje. A költészet nem a megismerés lenyomata, hanem a megélés. A megélés koncentrált idejéé, mely idő alatt az érzelmek konkrét gondolatokká mosódnak tisztára, hogy aztán amolyan érzelm-közzé dermedjenek.

Sokáig a kifejezést tekintettem az élet értelmének, a művészet értelmének pedig magát az értelmet gondoltam. Később rájöttem, hogy nem szabad értelmet

keresnem abban, amiben az érzelem dominál, a művészetnek tehát nem értelme, hanem érzelme van.

A művészet értelme maga az érzelem, az érzelem generálás.

Az érzelemben mindig van valami váratlan, valami meglepő és kiszámíthatatlan. Az a jó benne, hogy anyagtalanságában képes összekötni minket az anyaggal. Az érzelem olyan, mint a gravitáció.

Gravitáció = Vonzás.

Vonzás (bizonyos értelemben) = Csábítás.

Hawking szerint, ha a gravitáció csak egy kicsivel nagyobb lenne – a tér nem jöhetett volna létre. A fizikusok ahelyett, hogy örülnének ennek – azt kérdezik: miért is annyira gyenge a gravitáció? Nekik a keletkezés mikéntje érdekesebb, mint maga a keletkezés.

Newton úgy volt 24 évesen a nyugati világ legnagyobb matematikusa, hogy ezt rajta kívül senki sem tudta.

Pontosabban senki sem tudhatta, ugyanis az arrogáns Newton senkit sem tartott méltónak arra, hogy megossza vele tudását. Úgy gondolta, hogy munkájának publikálása csupán az ismerőseinek számát gyarapítaná, ugyanakkor csökkentené koncentráció képességét. Szerinte az igazság a csend és a töretlen meditáció együttállásában keresendő és található. Newtontól azt kérdezték: hogyan sikerült felfedeznie a gravitációt? Inspirált voltam – válaszolta. Na és mi a gravitáció? – kérdezték tovább. Maga Isten – mondta.

Mennyire nevezhető Isten primitívnek? A transzcendens – bármit is jelentsen az – nem szükségszerűen köthető ahhoz, amit Istennek nevezünk – bármit is jelentsen az. És mégis... – végső soron mindenki csak a lényegét, az alap princípiumot, az alap primitivitást szeretné megérteni.

Romantika, szentimentalizmus, lágyság és keménység. Aztán még egy kis romantika.

Ha minden igaz - a csábítás története az édenkertben kezdődött. Az édenkert története maga is csábító. Az utópia csábítása.

A képzelet, a függetlenség, a bűn csábítása.

A favágó *hobbija* egy vizuális Rekvium. A munkáé, az elmulasztott, elrontott lehetőségeké, az elvesztett Paradicsomé, a meg nem valósult terveké, a kudarcoké, az ártatlanságé és a naivitásé, az elfeledett gondolatoké, azoké az emlékeké, amelyek olyan távolinak tűnnek, mintha nem is ebben, hanem egy előző életben történtek volna.

A munka, mint érzelem portré. A személytelen személyesség.

A konkrét és az ideális én közötti különbség helye. Ahol a lakk lepörög és láthatóvá válik az absztrakció, vagy hallhatóvá válik a folyamatos büntudat zúgása.

TASNÁDI JÓZSEF
A favágó *hobbija*, 2015 © Fotók: Szalontai Ábel

